

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

Кафедра практичної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
педагогіки і психології

_____ Олєфіренко Т.О.

«__» _____ 2020р .

РОБОЧА ПРОГРАМА

спецкурсу

Метод комплексу тематичних психомалюнків

освітнього ступеня бакалавр

галузі знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальності _____ 053 Психологія (практична психологія)

Шифр за навчальним планом ПП 1.08

Київ – 2020 рік

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Метод комплексу тематичних психомалюнків», затверджена Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова від _____ р., протокол № ____

Розробник: **Ю. О. Святенко**, доцент кафедри практичної психології факультету педагогіки і психології, кандидат психологічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології «28» серпня 2020 року, протокол №1.

Завідувач кафедри _____ проф. Митник О. Я.

1. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 2		Методи навчання Пояснювально-ілюстративні методи. Інтерактивні методи: <i>мікрвикладання</i>
Спеціальність (код, назва) 0.53 «Психологія» («Практична психологія»)	Загальна кількість годин – 60		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень: «бакалавр»	Лекції:		
	6*	8	
	Практичні заняття:		
Вибіркова	3*	4	
	Семінарські:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3-й	2		
	Індивідуальна робота:		
Семестр: 7-й	9		
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) год - аудиторне: год - самостійна робота	51	76	Форми поточного контролю: МКР, ІНДЗ Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>
Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:			
Мова навчання - укр.			

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості застосування методу комплексу тематичних психомалюнків, його діагностико-корекційна спроможність у роботі психолога-практика.

Міждисциплінарні зв'язки: Зміст курсу «Метод комплексу тематичних психомалюнків» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: «Історія психології», «Основи психокорекції», «Основи психотерапії», «Психологічне консультування».

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Метод комплексу тематичних психомалюнків» є формування вміння працювати з вербальним та невербальним матеріалом протагоніста у діалогічній взаємодії у процесі

аналізу комплексу тематичних психомалюнків та застосування набутих знань в процесі практичної діяльності в ситуації «тут і тепер».

Основними завданнями вивчення дисципліни «Метод комплексу тематичних психомалюнків» є:

- розвивати психоаналітичні навички та вміння, зокрема вміння застосовувати психоаналіз малюнків, казок та міфів у професійній діяльності з метою об'єктивації несвідомого змісту психіки протагоніста;
- удосконалювати теоретичну та практичну підготовку студентів шляхом використання матеріалів образної презентації психіки суб'єкта;
- формувати психологічну чутливість та здатність адекватно вживати різні прийоми роботи з малюнками у професійній діяльності майбутніх фахівців.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • історію розвитку науково-психологічного вчення про несвідоме; • особливості вивчення феномену несвідомого у дофрейдівський період; • основні положення теорії психоаналізу; • дослідження несвідомого в аналітичній психології; • дослідження несвідомого неофрейдистами; • провідні дослідження несвідомого у вітчизняній психологічній науці; • дослідження феномену несвідомого психічного у дореволюційний період на теренах України; <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати засвоєні теоретичні знання на практиці; • самостійно працювати з науковою літературою; • працювати з першоджерелами, готувати реферативні роботи та статті; • обирати форми роботи у відповідності до вимог тематики семінарських та практичних занять; 	<p>ЗК1.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ФК1.Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології</p> <p>ФК3.Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>ФК5.Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій</p> <p>ФК6.Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження</p> <p>ФК7.Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації</p> <p>ФК8.Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)</p>
2.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • історію дослідження феномену несвідомого психічного у радянський період; • методи вивчення несвідомого психічного; • сучасні дослідження несвідомого у 	

	<p>зарубіжній літературі;</p> <ul style="list-style-type: none"> • дослідження феномену несвідомого у сучасній українській науці; • основні положення сучасної психодинамічної теорії, розроблюваної Т.С.Яценко; • особливості психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків як методу дослідження несвідомої сфери психіки суб'єкта; • особливості символізації несвідомого змісту психіки; • механізми символізації змісту несвідомого та їх взаємозв'язки. <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • володіти інструментальними можливостями процесуальної діагностики; • об'єктивувати механізми символізації змісту несвідомого та їх взаємозв'язки у емпіричному матеріалі психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків та «Казок про власне життя»; • працювати з поточним матеріалом в ситуації «тут і тепер»; • здійснювати діагностичну роботу; • виявляти глибинно-психологічні причини виникнення особистісної проблематики суб'єкта. 	
--	--	--

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться два кредити ЄКТС: 60 годин.

Примітка. У зв'язку із відсутністю академічної групи, для студентів, які навчаються за освітньо-науковою програмою відведено 9 аудиторних годин (індивідуальна робота) на денній формі навчання. Індивідуальна робота планується у формі лекцій (6 год) та практичних занять (3 год).

У зв'язку з дією коронавірусу COVID-19 запланована дистанційна форма навчання на платформі Google meet.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)
-------	---------------------	---	---

		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дослідження цілісної психіки суб'єкта											
1	Т.1. Основні характеристики несвідомої сфери психіки	1	1			7		1			8
2	Т.2.Методи дослідження феномену несвідомого.	1	1			6		1			8
3	Т.3.Малюнкові методики дослідження психіки суб'єкта.	1	1			6		1			8
4	Т.4. Символіка психомалюнків	1	1			7		1			9
	МКР № 1										
Разом за змістовим модулем 1:		4	4			26		4			33
Змістовий модуль II. Особливості методики психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків											
5	Т.5. Психоаналіз комплексу тематичних психомалюнків як метод АСПН	1	1			7		1			9
6	Т.6. Глибинно-психологічні феномени у формуванні особистісної проблематики суб'єкта					6		1	2		8
7	Т.7. Механізми символізації змісту несвідомого у психодинамічній теорії.	1		1		6		1	1		9
8	Т.8. Феномен психічного захисту.	1		1		6			1		9
9	Т.9. Специфіка методики психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків	2	1	1		6		1	2		8
	МКР № 2										
Разом за змістовим модулем 2:		5	2	3		31		4	6		43
Разом годин:		9	6	3		57		8	5		76

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1.Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин

		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дослідження цілісної психіки суб'єкта		
1.1	Тема 1. Основні характеристики несвідомої сфери психіки. 1. Дослідження феномену несвідомого у західних наукових концепціях 2. Дослідження категорії несвідомого у вітчизняній психології 3. Феномен несвідомого в українських дореволюційних дослідженнях 4. Проблема несвідомого у психології радянського періоду 5. Сучасні погляди на несвідоме у вітчизняній психології	8	1
1.2	<i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> • основні: [1, 5,10,]; • додаткові: [22,25].		
	Тема 2. Методи дослідження феномену несвідомого. 1. Загальний огляд методів дослідження несвідомого. 2. Феномен несвідомого у контексті психодинамічної теорії.	7	1
1.3	<i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> • основні: [5,7,9,10]; • додаткові: [16,20,25].		
	Тема 3. Малюнкові методики дослідження психіки суб'єкта. 1. Тестовий та феноменологічний підхід у використанні малюнку. 2. Діагностична спрямованість методики «Малюнок сім'ї».	7	1
II	<i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> • основні: [1,2,4,9]; • додаткові: [6,9,23].		
2.1	Тема 4. Символіка психомалюнків. 1. Символіка психомалюнків. 2. Символ як засіб вираження несвідомого.	8	1
	<i>Рекомендовані інформаційні джерела</i>		

	<p>Тема 8. Феномен психічного захисту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види психологічних захистів. 2. Витіснення як засадний механізм формування захисної системи суб'єкта 3. Робота з опорами в процесі аналізу комплексу тематичних психомалюнків. <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1,7,10]; • додаткові: [14,18,21]. <p>Тема 9. Специфіка методики психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль діалогу з автором в процесі аналізу малюнків. 2. Особливості процесуальної психодіагностики 3. Майстерність ведення психодіагностичного діалогу. <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • основні: [1,2,3]; • додаткові: [4,9,24,25]. 	6	1
		8	1

4.1. Плани практичних занять

Тематика та зміст практичних (семінарських) занять

Семінарське заняття № 1. Основні характеристики несвідомої сфери психіки.

1. Трьохкомпонентна структура психіки за З.Фрейдом.
2. Свідомі та несвідомі аспекти психологічної організації суб'єкта в аналітичній психології К Юнга.
3. Основні тенденції у вивченні несвідомого на сучасному етапі розвитку науки.
4. Врахування специфіки несвідомої сфери психіки в процесі дослідження

психологічної організації особистості.

5. Модель внутрішньої динаміки психіки Т.С.Яценко

Самостійна робота: Теоретичне обґрунтування проєктивних методів

Література:

Основна: 1, 7.

Додаткова: 6, 14, 18.

Семінарське заняття № 2. Загальна характеристика методики комплексу тематичних психомалюнків.

1. Специфіка тем психомалюнків.

2. Особливості процесуальної діагностики у роботі з комплексом психомалюнків.

3. Особливості процесуальної психодіагностики у роботі з малюнками.

4. Методичне обладнання: інструкція по проведенню дослідження за допомогою методики тематичних психомалюнків.

Література:

Основна: 1,2,3.

Додаткова: 18, 20.

Семінарське заняття № 3. Діагностичне значення кольору в аналізі малюнків.

1. Індивідуальні особливості використання кольору у процесі виконання малюнків.

2. Діагностична функція кольору.

Методичне обладнання: інструкція по проведенню дослідження за допомогою методики тематичних психомалюнків.

Література:

Основна: 1,2,4.

Додаткова: 22,25.

4.2.Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Феномен несвідомого в українських дореволюційних дослідженнях	Доповідь на сем.з. 2 (модуль 1)
2.	Проблема несвідомого у психології радянського періоду	Доповідь на сем.з. 1(модуль 1)
3.	Можливості малюнкових методик у дослідженні змісту несвідомого	Доповідь на сем.з. 2 (модуль 1)
4.	Символ як засіб вираження змісту несвідомого	Доповідь на сем .з. 2

		(модуль 1)
5.	Спільність символіки міфів, казок, психомалюнків.	Доповідь на сем. з. 3 (модуль 1)
6.	Поняття колективного несвідомого, архетипи.	Доповідь на сем. з. 3 (модуль 1)
7.	Колір та його роль у вираженні архетипної символіки.	Доповідь на сем. з. 4 (модуль 1)
8.	Колективне несвідоме та архетипи.	Доповідь на сем. з. 3б(модуль 2)
9.	Загальний огляд методів АСПП.	Доповідь на сем. з. 3б(модуль 2)
10.	Сучасні погляди на несвідоме у вітчизняній психології	Доповідь на сем. з. 1 (модуль 2)

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Доповіді, презентації студентів на лабораторних заняттях, виконання ІНДЗ, двох МКР.

Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників, написання рефератів.

Підсумковий тестовий контроль з курсу

1. Несвідоме - це...

А) сукупність психічних процесів, актів і станів, обумовлених явищами дійсності, впливу яких суб'єкт не усвідомлює.

В) сила і процес, що чинять витіснення і підтримують його за допомогою протидії переходові уявлень і симптомів з несвідомого у свідомість.

С) проекція рис, додаткових до тих, які суб'єкт має в дійсності.

2. Архетип – це...

А) набір слів, котрі виступають своєрідним каталізатором вільних асоціацій, що піддаються потім психоаналітичній процедурі аналізу.

В) позначає суть, форму і спосіб зв'язку наслідуваних несвідомих прототипів і структур психіки, що переходять з покоління в покоління. Архетипи забезпечують основу поведінки, структурування особистості, розуміння світу, внутрішню єдність та взаємозв'язок культури і взаєморозуміння.

С) приписування власних мотивів, почуттів, рис особистості й вчинків іншим людям, причому суб'єкт усвідомлює наявність цих рис у себе;

3. Психічний захист – це...

А) ототожнення; установлення схожості чого-небудь з чим-небудь.

В) це захист від об'єкта, що викликає страх, шляхом уподібнення йому.

С) сукупність несвідомих психічних процесів, що забезпечують охорону психіки й особистості від небезпечних негативних і деструктивних дій внутрішньо психічних і зовнішніх імпульсів.

4. Перерахуйте види психічних захистів.

5. Гіперболізація – це механізм натяку у малюнку, що проявляється через...

А) розмір;

В) суттєве перебільшення символів;

С) колір;

6. Дайте визначення поняттю «Едипів комплекс».

7. Едипів комплекс формується у віці...

А) 1-3 роки

В) 2-5 років

С) 6-9 років

8. Захисний механізм «перенос» – це...

А) перенесення різного роду ворожих почуттів та негативних емоцій.

- В) перенесення різного роду дружніх і ніжних почуттів, прийнятних для свідомості, із продовженням цих почуттів у несвідомому.
- С) спонтанне ставлення людини до людини, що характеризується несвідомим переносом на неї позитивних або негативних почуттів, які сформувалися раніше у взаємодії з іншими людьми.

9. Компенсація – ...

- А) проекція рис, додаткових до тих, які суб'єкт має в дійсності.
- В) це механізм натяку в малюнкових методиках, що проявляється через розміри предметів чи їх окремих частин, применшення.
- С) спроби людини заміщати почуття неадекватності почуттям адекватності за допомогою розвитку фізичних або інтелектуальних умінь і навичок.

10. Скільки тем включає метод комплексу тематичних психомалюнків?

- А) 32 теми
- В) 42 теми
- С) 36 тем

11. Які ви знаєте малюнкові проєктивні методики? Перерахуйте.

12. Регресія – це ...

- А) несвідоме прагнення до раціонального обґрунтування і пояснення своїх ідей і поведінки, навіть коли вони ірраціональні.
- В) захисний механізм, який полягає у тому, що індивідуум приписує іншим свої неприйнятні бажання.
- С) захисний механізм, який полягає в тому, що індивідуум відступає до більш ранньої стадії розвитку, безпечнішої і приємнішої.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю – залік.

Питання до заліку

1. Загальна характеристика методики комплексу тематичних психомалюнків.
2. Історія створення методики комплексу тематичних психомалюнків.
3. Малюнок в психотерапевтичній практиці.
4. Специфіка підбору тем для виконання комплексу тематичних малюнків.
5. Особливості вияву натяку як механізму символізації у малюнковому матеріалі.
6. Психологічні захисти.
7. Зміст поняття «психологічний захист», його різновиди і функції.
8. Архетипна символіка міфів, казок та малюнків.
9. Колективне несвідоме та архетип у малюнку.
10. Механізм символізації змісту несвідомого у психоаналізі З.Фрейда.
11. Роль діалогу з автором в процесі аналізу малюнків.
12. Сутність поняття «Едіпів комплекс» та його психоаналітичний зміст.
13. Історія розвитку феномену «Едіпів комплекс».
14. Прояви Едіпового комплексу у дітей.
15. Історія створення методики «Малюнок сім'». Модифікаційні варіанти методики.
16. Роль первинних лібідних об'єктів у житті людини.
17. Зміст поняття «Колективне несвідоме».
18. Можливості малюнкових методик у дослідженні змісту несвідомого.
19. Спільність характеристик малюнку та сновидіння.
20. Особливості процесуальної психодіагностики у роботі з малюнками.
21. Деструктивні наслідки наявності лібідного тяжіння до батьків.
22. Символ як засіб вираження змісту несвідомого.
23. Умовні цінності в системі психологічних захистів.
24. Феномен символізації змісту несвідомого.
25. Особливості тестової інтерпретації малюнку «Неіснуюча тварина».
26. Використання малюнку К.Г.Юнгом.
27. Недоліки тестових інтерпретаційних схем.
28. Діагностика деструктивних явищ психіки за допомогою психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання	А: 90 – 100 б.

першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	В: 80 – 89 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	С: 70 – 79 б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	Д: 65 – 69 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	Е: 60 – 69 б.

Розрахунок максимальної кількості балів, що присвоюються студентам

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
Робота на семінарському (практичному) занятті (в тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії)	10	4	40
ІНДЗ	30	1	30
Модульна контрольна робота	15	2	30
максимальна кількість балів			100

VI. Навчально-методична карта дисципліни
Разом: 60 год.: лекції: 6 год, практичні: 3 год. Самостійна робота: 51 год.

	I	II	III		IV	V		
Модулі	I модуль				II модуль			
Лекції	1	1	1	1	1	1		
Дати	14.09	28.09	9.11	16.11	23.12	30.12		
Теоретичні розділи	<i>Теоретично-методологічні засади дослідження цілісної психіки суб'єкта</i>				<i>Особливості методики психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків</i>			

Теми лекцій	Основні характеристики невідомої сфери психіки	Методи дослідження феномену невідомого	Малюнкові методики дослідження психіки суб'єкта	Символіка психомалюнків		Психоаналіз комплексу тематичних психомалюнків як метод АСПН	Глибинно-психологічні феномени у формуванні особистісної проблематики	Механізми символізації змісту невідомого у психодинамічній теорії	Феномен психічного захисту	Специфіка методики психоаналізу комплексу тематичних психомалюнків
-------------	--	--	---	-------------------------	--	--	---	---	----------------------------	--

Модулі	І модуль					II модуль				
Семінарські заняття	1	1				2				
Дати	26.10	2.11				7.12				

Теми	Основні характеристики невідомої сфери психіки	Загальна характеристика методики комплексу					Діагностичне значення кольору в аналізі малюнків						
Модулі	I модуль						II модуль						
Самостійна робота	опрацювання теоретичного матеріалу, індивідуальні завдання, ІНДЗ						опрацювання теоретичного матеріалу, індивідуальні завдання						
Поточний контроль	МКР № 1 16.10						МКР № 2 11.11						
Підсумковий контроль	залік												

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

Рекомендована література

Базова література

1. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика : Навч. посіб. – К. : Вища школа, 2006. – 382 с.
2. Яценко Т. С., Кмит Я. М., Мошенская Л. В. Психоаналитическая интерпретация комплекса тематических психорисунков (глубиннопсихологический аспект). – М. : СИП РИА, 2000. – 193 с.
3. Яценко Т. С., Чобітько М. Г., Доцевич Т. І. Малюнок у психокорекційній роботі психолога-практика. – Черкаси: Брама, 2003. – 216 с.
4. Бабенко К. А. Проблема символізації змісту несвідомого // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Зб. наук. пр. – К. : НПУ, 2005. – № 8 (32). – С. 46–52.
5. Абрахам К. Сновидение и миф. Между Эдипом и Озирисом: Становление психоаналитической концепции мифа/ Сборник. Переводы с нем. – Львов: Инициатива; М.: Совершенство, 1998.- 512 с. С.65-122.
6. Бауэр В., Дюмотц И., Головин С. Энциклопедия символов / Пер. с нем. Г.Гаева.- М. : КРОН - ПРЕСС, 1998.- 512 с.
7. Юнг К. Сознание и бессознательное. - Санкт-Петербург – Москва : Университетская книга, 1997. - 544с.
8. Юнг К.Г. Архетип и символ. - С-Пб. , 1991. – с.165.
9. Юнг К.Г. Бессознательное рождение героя. Между Эдипом и Озирисом : Становление психоаналитической концепции мифа / Сборник. Переводы с нем. – Львов : Инициатива; М. : Совершенство, 1998.- 512 с. С.276-312.
10. Фрейд З. Толкование сновидений. - К. : Здоровья, 1991. - 382 с.

Допоміжна література

1. Дикман Х. Юнгианский анализ волшебных сказок. Сказание и иносказание. Приложение : Методы аналитической психологии // Перевод Г.Л.Дроздецкой и В.В.Зеленского ; Под общ. Ред. В.В.Зеленского- СПб. : Академический проект, 2000.- 256 с.
2. Керлот Х.Э. Словарь символов. - М. : Рэфл-бук, 1994.-608с.
3. Лапланш Ж., Понталис Ж.- Б. Словарь по психоанализу / пер. с франц. Н.С.Автономовой.- М. : Высшая школа, 1996.-623 с.
4. Лёвенштейн Р.М. Проблема интерпретации / Антология современного психоанализа. – Т.1 (под редакцией А. В.

- Россохина). –М.: Издательство «Институт психологии РАН», 2000. –С.147-185.
5. Лейнер Х. Основы глубинно-психологической символики. Символдрама. Сборник научных трудов. – Мн. : Европейский гуманитарный университет, 2001. – 416с. (с.246)
  6. Мифологии древнего мира. Пер. с англ. – М. : Наука, 1977. – 456с.
  7. Мифы народов мира. Энциклопедия в 2-х т. / Гл. ред. С.А.Токарев. – М. : Рос. энциклопедия, 1997. – Т.1. А-К.- 671с.
  8. Мифы народов мира. Энциклопедия в 2-х т. / Гл. ред. С.А.Токарев. – М. : Рос. энциклопедия, 1997. – Т.2. К-Я. – 719с.
  9. Ранк О., Закс Г. Психоаналитическое исследование мифов и сказок. Между Эдипом и Озирисом : Становление психоаналитической концепции мифа / Сборник. Переводы с нем. – Львов : Инициатива; М. : Совершенство, 1998.- 512 с. С.207-246.
  10. Совінська Н. Українська символіка в контексті історичної правди // Психологія і суспільство. № 2 (12). –Тернопіль, 2003. – С.4-11.
  11. Стюарт В. Работа с образами и символами в психологическом консультировании / Пер. с англ. Н.А.Хмелик. – М. : Класс, 1998. – 384с.
  12. Фрейд З. Символическое представление в сновидениях – некоторые типические сновидения // Russian Imago 2000. Исследования по психоанализу культуры. – СПб. : Алатай, 2001. – С.13-58.
  13. Фромм Э. Забытый язык. – М. : Республика, 1992. – С.179 – 298.
  14. Юнг К. Психология бессознательного. - М. : Наука, 1994. - 320 с.
  15. Юнг К.Г. Бог и бессознательное. – М. : Олимп, ООО «Издательство АСТ-ЛТД», 1998. –480 с.
  16. Юнг К.Г. Душа и миф : шесть архетипов. Пер. с англ. – К. : Государственная библиотека Украины для юношества, 1996.- 384с.
  17. Юнг К.Г. Либи́до, его метаморфозы и символы. / Библиотека психоаналитической литературы, под общ. Ред. А.И.Белкина, М.М.Решетникова.- Т.2.- СПб : Восточно - Европейский Институт Психоанализа, 1994.- 415 с.
  18. Юнг К.Г. О психологии бессознательного. Собрание сочинений. Психология бессознательного/ Пер. с нем. – М. : Канон, 1994. - 320с.
  19. Юнг К. Г. Аналитическая психология. Глоссарий. – С. –Перербург : Кентавр, 1994.- 136с.
  20. Яловеженко І. В. Поняття символу та його зв'язок з міфологією //Неперервна професійна освіта : теорія і практика (педагогіка і психологія). Науково-методичний журнал. Київ, 2001р. -№1, січень - березень 2001р. - С.161 -169.
  21. Яценко Т.С. Проблема дослідження несвідомої сфери суб'єкта // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. - № 7. – С. 10 – 15.
  22. Яценко Т.С. Активная социально-психологическая подготовка учителя к общению с учащимися. - К. : Освіта, 1993. - 208 с.

23. Яценко Т. С. Особливості взаємозв'язків між свідомою та несвідомою сферами психіки суб'єкта. Неперервна освіта : теорія і практика // Науково-методичний журнал. –2002. –Випуск 5 (8). – С.99-110.
24. Яценко Т.С. та ін. Самодепривація психіки та дезадаптація суб'єкта : монографія Т.С.Яценко, В.І.Бондар, І.В.Євтушенко, М.М.Кононова, О.Г.Максименко. – К. : Вид-во НПУ ім.М.Брагоманова, 2015. – 280 с.
25. Яценко Т.С., Глузман А.М. Методология глубинно-коррекционной подготовки психолога / Т.С.Яценко, А.М.Глузман. – Днепропетровск : Изд-во «Иновация», 2015. – 396 с.